

GASK vystavuje polské nezávislé umění osmdesátých let

14.6.2023 - | Ministerstvo zahraničních věcí ČR

gask1

Situace v polské kultuře osmdesátých let byla výjimečná. Většina významných umělců se ztotožňovala se společenskou aktivizací v boji za svobodu, která byla spojena s masovými stávkami ze srpna 1980 a se vznikem celonárodního nezávislého odborového hnutí Solidarity. Ústupky na straně režimu umožnily zvýšení občanské svobody a omezení zásahů státní cenzury. Vyhlášení výjimečného stavu polskou komunistickou mocí dne 13. prosince 1981 za dramatických okolností přerušilo tento takzvaný *Karneval Solidarity*. Navzdory tomu, že nastalo období masových represí, komunistické moci se nepovedlo ducha svobody zlomit. V roce 1989 se tak mohl přetavit ve změnu režimu v Polsku. Na znamení solidarity s trpící společností odmítla po událostech z prosince 1981 řada umělců kooperovat se strukturami komunistického státu a bojkotovala kulturní politiku státní moci. „Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sdílet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z prvních a originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl, a ty se následně v kufru přenášely z bytu do bytu, kde probíhaly přehlídky umění mimo dohled všudypřítomné cenzury,“ říká kurátor výstavy Tadeusz Boruta. Nezávislé umělecké hnutí brzy našlo prostor pro veřejné výstavy u římskokatolické církve, jež byla v té době významnou společenskou silou a otevřela se umělcům, kteří bojkotovali komunistický režim. Mimo dohled cenzury tak vznikala bezpočet výtvarných, literárních, dramatických či hudebních děl, jejichž tvůrci manifestovali svou nezávislost s vědomím, že pouze nezávislá kultura je s to vyjádřit onu základní lidskou zkušenost, jíž je touha po svobodě.

gask2

Výstava *Necenzurováno* je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (*Dusno*, *Oranžová alternativa*, *Kufrová výstava*, *Večeřadlo*, *Dřina*, *Květinový kříž*, *Proti zlu, proti násilí*, *Znamení kříže*, *Vězeňský obrázek*, *Vzteklý pes na zeleném pozadí*). *Necenzurováno* tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období represe, ale také zásadní události této doby, jako byla vražda „kaplana Solidarity“ – kněze Jerzyho Popiełuszka, či pokojné protesty v podobě rozkládání květinových křížů na veřejných prostranstvích, kdy při jednom z nich byli zastřeleni tři protestující.

gask3

Expozice *Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let* se koná v GASK od 28. května do 17. září 2023. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy proběhla 27. května společně s koncertem polského kytaristy a zpěváka Lecha Janerky. Výstavu doprovází série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského

kraje, v Knihovně Václava Havla a v kině Ponrepo. K výstavě existuje průvodce v českém a anglickém jazyce a (ke konci výstavy) vyjde také publikace v anglickém jazyce.

gask4

Záštitu nad výstavním projektem převzala hejtmanka Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. Projekt byl podpořen z prostředků v rámci dotačního programu Ministerstva zahraničních věcí České republiky Česko-polské fórum.

GASK - Galerie Středočeského kraje sídlí v bývalé jezuitské koleji v Kutné Hoře. Je institucí zaměřenou svou sbírkou i výstavním programem na výtvarné umění 20. a 21. století.

gask5

https://www.mzv.cz/cesko-polske_forum/cz/podpora_projektu/gask_vystavuje_polske_nezavisle_umeni.html